

אשר נשיא יחטא

רשב"ם ויקרא פרק ז פסוק כב

(כב) **אשר נשיא יחטא** - כמו 'ואשר ניתן כתר מלכות בראשו', כמו 'וכתר מלכות אשר נתן בראשו': מצות י"י אלהיו - כלומר אם ירא שמים הוא ולא במזיד, אלא בשוגג.

אבן עזרא ויקרא פרק ז פסוק כב

(כב) **אשר נשיא יחטא** - הפוך, וכן הוא: אשר יחטא הנשיא, והוא דבק אשר למעלה ואם כל עדת ישראל (יג), כאילו אמר: ואם אשר יחטא הוא נשיא שבט, או נשיא בית אב

רש"י ויקרא פרק ז פסוק כב

(כב) **אשר נשיא יחטא** - לשון **אשרי**, אשרי הדור שהנשיא שלו נותן לב להביא כפרה על שגגתו, קל וחומר שמתחרט על זדונותיו.

ספרא ויקרא - דבורא דחובה פרשה ה ד"ה פרשה ה

'אשר נשיא יחטא' -

אמר רבן יוחנן בן זכאי: אשרי הדור שהנשיא שלו מביא חטאת על שגגתו; אם על שגגתו מביא חטאת צריך לומר מהו על זדונו, אם נשיא שלו מביא חטאת צריך לומר מהו הדיוט.

'נשיא' - יכול נשיא שבטים כנחשון ת"ל 'ועשה אחת מכל מצות ה' אלהיו' ולהלן הוא אומר: למען ילמד 'ליראה את ה' אלהיו' מה אמר להלן נשיא שאין על גביו אלא ה' אלהיו, אף נשיא האמור כאן שאין על גביו אלא ה' אלהיו.

תלמוד בבלי מסכת הוריות דף י עמוד ב

ת"ר: (ויקרא ד) **אשר נשיא יחטא** -

אמר ריב"ז: אשרי הדור שהנשיא שלו מביא קרבן על שגגתו, אם נשיא שלו מביא קרבן, צריך אתה לומר מהו הדיוט! ואם על שגגתו מביא קרבן, צריך אתה לומר מהו זדונו!

מתקיף לה רבא ברביה דרבה: אלא מעתה, דכתיב: (ויקרא ה) 'ואת אשר חטא מן הקדש ישלם', ובירבעם בן נבט דכתיב ביה: (מלכים א' יד) 'אשר חטא ואשר החטיא', הכי נמי דאשרי הדור הוא! שאני הכא, דשני קרא בדבוריה.

ישעיהו ליבוביץ: שבע שנים של שיחה על פרשת השבוע עמ' 454

"ספרא" על חטא "הנשיא"

לגבי הניסוח המיוחד "אשר נשיא יחטא", מעניינים דברי "ספרא" שהוא מדרש-הלכה, והמדרש לוקח את שורש המלה "אשר" ונותן לו משמעות אחרת לגמרי:

'אמר ר' יוחנן בן-זכאי: אשרי הדור שהנשיא שלו מביא חטאת על שגגתו, כלומר, אם הנשיא מכיר בחטאו ובשגגתו, ויש בו הנכונות ותעצומות הנפש להתוודות על כך, ולבקש כפרה בכך שהוא מביא קורבן-חטאת, אשרי אותו דור שזכה לכך שנשיאו הוא כזה, היודע להודות על האמת, להתגבר על חולשותיו האנושיות הטבעיות, להכיר בכשלונותיו ובמחדליו, ואוי לו לדור שנשיאו לאחר שגגתו, חוזר ומעמיד עצמו כנשיא וכאילו לא חטא.

ספורנו

ועל עוון המלך אמר **אשר נשיא יחטא**, כי אמנם זה דבר מצוי שיחטא, כאמרו 'וישמך ישורון ויבעטי' (דברים לב, טו) ואמר בו **ואשם**, שמעצמו יכיר עוונו. **או הודע אליו** - על ידי אחרים.

רבנו בחיי

הזכיר בהם בחטאים לשון ספק 'אם', אבל בנשיא הזכיר החטא בלשון ודאי 'אשר', לפי שהנשיא לבו גס מאד בו, ומידת הגאווה שהיא סיבת החטא מצויה עמו לגודל ממשלתו, ולכן הזהירה התורה את המלך ותוכיחנו במידה הזאת, הוא שכתוב 'לבלתי רום לבבו מאחיו' (דברים יז, כ)

העמק דבר - הנצי"ב מוולוז'ין

ידוע הפירוש דנשיאותו גורמת שיהא עלול לחטוא, ונראה דלזה כיוונו חז"ל דמשום כך אינו מביא שעיר משעבר, היינו על חטא שעשה קודם שהיה נשיא, משום דכתיב 'אשר נשיא יחטא', כשהוא נשיא אין (כן), כשהוא הדיוט לא וקשה (בכהן גדול כתוב 'אם' ומה ההבדל?) אלא כך הפירוש: אשר נשיא - דווקא נשיאותו גרם לו שיחטא ולא כשעבר והנה יש עוד לשון שאינו מדויק 'אשר לא לא תיעשנה בשגגה ואשם', אלא מרומז דהנשיאות גורמת לחטוא בעברות חמורות כ"כ אשר לא תיעשנה בשגגה, שאין דרך לחטוא בהם אפילו בשגגה.

תלמוד בבלי מסכת סוכה דף נב עמוד א

כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו.

רמב"ם - שמונה פרקים, פרק ו'

וכאשר חקרנו אחר דברי החכמים בזה הענין, מצאנו להם, שהמתאווה לעבירות ומשתוקק להן - יותר טוב ויותר שלם מאשר לא יתאווה להן ולא יצטער בהנחתן. עד שאמרו, שכל מה שיהיה האדם יותר טוב ויותר שלם - יהיו תשוקתו לעבירות וצערו בהנחתן יותר חזקים, והביאו בזה מעשיות, ואמרו: "כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו".

משנה ברורה סימן א"ס ק"ב

ומי שהוא בעל תורה ויש לו לב להבין וללמוד יכול למנוע מלומר הרבה תחנות ובקשות הנדפסות בסידורים וטוב יותר שילמוד במקומם. וצריך האדם לקבוע לו עת ללמוד ספרי מוסר בכל יום ויום אם מעט ואם הרבה כי הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו. ותבלין היצה"ר הוא תוכחת מאמרי חז"ל:

ישעיהו ליבוביץ: שבע שנים של שיחות על פרשת השבוע, עמ' 454

"אשר נשיא יִחְטָא"

לאחר חטא "הכהן המשיח" ו'חטאת הסנהדרין' מוזכר השלב השלישי ב'דיני חטאת', והתורה מזכירה את "הנשיא" שהוא השליט בפועל ובעל הסמכות המבצעת, כלומר, האדם השליט בתוקף סמכותו המדינית, להבדילו מן "הכהן המשיח" השולט על פי הסמכות הניתנת לו מן התורה.

מן הראוי לציין כי ה"נשיא" המוזכר כאן יכול כמובן להיות גם המלך, או כל אדם המנהיג את העם, ואנו הרי מוצאים את הנביא יחזקאל, שבאופן עקבי מכנה את המלך בתואר "נשיא", וייתכן אף שהוא עושה זאת מתוך התחשבות ללשון המקרא.

לפי המדרש צפוי הנשיא לחטא יותר מכל אדם אחר, ובמיקרה זה אין לתלות את החטא בעם, שהרי הנשיא, המלך, המנהיג השליט - לעולם הם האחראים. מעניין ביותר הניסוח בו משתמשת התורה לגבי שגגת הנשיא - "אשר נשיא יִחְטָא" (ד/כב) שהוא מוזר ויוצא דופן, ועליו עומדים המפרשים, ומן הראוי שנעמוד על ההבדלים הסגנוניים האמורים בסוגיות השונות של 'תורת החטאת' המקיפה בסדרת "ויקרא".

לגבי כל אדם מישראל החוטא בשגגה, משתמשת התורה בניסוח: "נפש כי-תחטא" (ד/ב); על "הכהן המשיח" נאמר - "אם הכהן המשיח יִחְטָא" (ד/ג), וכיוצא בו לגבי "כל-עדת ישראל" שהיא כאמור הסנהדרין - "ואם כל-עדת ישראל יִשְׁגוּ" (ד/יג), ואילו לגבי "הנשיא" הניסוח הוא חריג ושונה, ונאמר בו - "אשר נשיא יִחְטָא" (א/כב), וחסר כאן הביטוי המשווה לשגגתו אופי שמדובר כאן במשהו שעלול לקרות (כי, אם, ואם), כפי שנאמר לגבי השוגגים האחרים, ונביא להלן כמה מן הדעות בענין זה.